

ΕΥΤΥΧΗΣ ΤΖΙΡΤΖΙΛΑΚΗΣ

Τα όπλα της εποχής του 1821

Η Βιομηχανική Επανάσταση συνεχιζόταν ακόμα στις αρχές του 19ου αιώνα, αλλά ειδικά στα εδάφη της οθωμανικής αυτοκρατορίας λίγα πράγματα είχαν αλλάξει από τις προηγούμενες εποχές. Όλα τα αναγκαία υλικά αντικείμενα ήταν χειροποίητα, με τους χωρικούς να κατασκευάζουν μόνοι τους όσα μπορούσαν και τα υπόλοιπα να τα αγοράζουν από εξειδικευμένους τεχνίτες. Ένα μεγάλης σημασίας είδος γι' αυτούς τους ταραγμένους και γεμάτους βία καιρούς ήταν τα όπλα. Ήταν κι αυτά χειροποίητα και κατασκευάζονταν σε μικρά ή μεγαλύτερα εξειδικευμένα εργαστήρια. Η κάθε περιοχή κατασκεύαζε τα δικά της και οι τεχνίτες τα διακοσμούσαν με στοιχεία από την τοπική παράδοση, που κάποια από αυτά ήταν αποτροπαϊκά, δηλαδή φυλακτήρια, για τον κάτοχο.

Όλα αυτά τα ιδιαίτερα «εθνογραφικά» τοπικά στοιχεία φανερώνουν ένα ιδιαίτερο στυλ κάθε περιοχής και εθνότητας. Οι λόγοι των τοπικών διαφορών είναι πολλοί: τοπικές τεχνολογικές δυνατότητες, πρώτες ύλες ή η απουσία τους, γνώση συγκεκριμένων τεχνικών που μεταδίδονται από μάστορα σε μάστορα και από γενιά σε γενιά, μιμητισμός, τοπική αισθητική, αλλά και ανάγκη να δείχνει ο κάτοχος με τα όπλα του (όπως και με τη φορεσιά του) σε ποια εθνοτική ομάδα ανήκει. Το κοινό στυλ στα όπλα ενδυνάμωνε το αίσθημα της συλλογικής ταυτότητας. Και, φυσικά, ανάλογα με τον πλούτο των υλικών που χρησιμοποιούνταν στη διακόσμηση, δήλωνε τον δικό του πλούτο και την κοινωνική του θέση. Η αγάπη για τα όπλα και η σημασία τους ήταν τέτοια που πολλές φορές οι πολεμιστές έδιναν γυναικεία ονόματα στο σπαθί ή το τουφέκι τους και τα προσφωνούσαν με τρυφερότητα.

Η Συλλογή Κρασάκη περιλαμβάνει χαρακτηριστικά δείγματα οπλισμού του 19ου αιώνα και στις λεζάντες των φωτογραφιών αναφέρεται ο τύπος και η προέλευσή τους όπου έχει τεκμηριωθεί. Κάποια είναι χρηστικού οπλισμού, όπως η **μπρούτζινη αρβανίτικη πιστόλα** [αρ. κατ. 133], το **μπρούτζινο καριοφίλι** [αρ. κατ. 135] και οι **μπρούτζινες παλάσκες** [αρ. κατ. 136-139]. Είναι αντικείμενα που θα είχε στην αρματωσιά του ένας καλά εξοπλισμένος πολεμιστής της εποχής. Σε έναν κόσμο όπου τα υλικά αγαθά ήταν λίγα και σπάνια, τέτοια αντικείμενα ήταν ζηλευτά από όσους δεν τα είχαν. Και παρόλο που τα μετάλλα τους δεν είναι πολύτιμα, βλέπουμε ότι ο τεχνίτης έχει καταβάλει κάθε προσπάθεια να τα διακοσμήσει με όποιες τεχνικές μπορούσε ώστε, εκτός από αποτελεσματικά, να είναι και αισθητικά άρτια και να προκαλούν τον θαυμασμό τόσο του κατόχου όσο και εκείνων που τον έβλεπαν να τα κρατά.

Στη Συλλογή Κρασάκη, όμως, βλέπουμε και άλλα όπλα τα οποία ήταν πραγματικά πολύτιμα και που ενώ παραμένουν όπλα, είναι συγχρόνως λαμπρά αντικείμενα τέχνης που δηλώνουν το κύρος και τον πλούτο των κατόχων. Τέτοια είναι το **ζευγάρι ασημένιες πιστόλες** [αρ. κατ. 131], στις οποίες ο τεχνίτης εξάντλησε όλες τις διαθέσιμες τεχνικές διακόσμησης του ασημιού, χρησιμοποιώντας σκάλισμα, σαβάτι, φιλιγκράν και ενθέτοντας κοράλλια για ακόμα πιο εντυπωσιακό αισθητικό αποτέλεσμα. Επίσης, πολύτιμο όπλο είναι και η **ασημένια πιστόλα** [αρ. κατ. 132], στην οποία έχει χρησιμοποιηθεί διαφορετικού στυλ σκάλισμα, όπως και το **ασημένιο ναυτικό γιαταγάνι** [αρ. κατ. 143]. Τα γιαταγάνια αυτού του είδους, με μικρού μεγέθους λαβή, λέγονται ναυτικά γιατί αυτά προτιμούσαν οι ναυτικοί λόγω του ότι τα καράβια της εποχής ήταν γεμάτα σχοινιά και ξάρτια στα οποία η ογκώδης λαβή που έχουν τα συνηθισμένα γιαταγάνια μπορούσε πολύ συχνά να μπλεχτεί. Ένα τέτοιο βέβαια ασημένιο γιαταγάνι δεν θα μπορούσε να το έχει ένας απλός ναύτης αλλά μόνο κάποιος αξιωματικός ή ο καπετάνιος. Γιατί, όπως είπαμε, τα πολύτιμα όπλα ήταν και ένδειξη κύρους και θέσης, και συχνά προκαλούσαν αντιζηλία από αυτούς που τα ποθούσαν και τα ζήλευαν. Αξίζει εδώ να σημειωθεί ότι πριν από το 1870, που τα αμερικανικά μεταλλεία άρχιζαν να παράγουν μεγάλες ποσότητες ασημιού με συνέπεια η τιμή του να πέσει, το ασήμι ήταν πολύ ακρι-

βότερο συγκριτικά με την εποχή μας. Γι' αυτό ήταν συνηθισμένο τον 19ο αιώνα να χρησιμοποιείται σαν κράμα στο οποίο το ασήμι ήταν μικρό μέρος του συνόλου («φαρμακερό» ασήμι).

Βέβαια κατά την τουρκοκρατία σχεδόν πάντα οι κατασκευαστές των όπλων ήταν μουσουλμάνοι, αφού έπρεπε να αποτραπεί η πρόσβαση των υπόδουλων σε αυτό το επικίνδυνο είδος. Για παράδειγμα, τα κύρια κέντρα κατασκευής κανών στα Βαλκάνια βρίσκονταν στη μουσουλμανική Βοσνία. Οι χριστιανοί ασχολούνταν κυρίως με τη διακόσμηση, η οποία γινόταν σε δεύτερη φάση, μετά την κατασκευή. Γι' αυτό τα Γιάννενα και οι χριστιανοί τεχνίτες τους ήταν φημισμένοι σε όλα τα Βαλκάνια για την ποιότητα της αργυροχοϊκής τους τέχνης στη διακόσμηση των όπλων. Και άλλες διακοσμητικές τεχνικές έβρισκαν πεδίο εφαρμογής στη διακόσμηση των όπλων: ξυλογλυπτική, ένθεση, επιχρύσωση κ.α.

Μουσουλμάνοι ήταν κατά κανόνα και οι αγοραστές και χρήστες των όπλων, ειδικά κατά τους πρώτους αιώνες της τουρκοκρατίας, με λίγες «νόμιμες» εξαιρέσεις να αφορούν αρματολούς και χριστιανούς διοικητικούς υπαλλήλους. Υπήρχαν διαφορές ανάλογα με την εποχή, τον τόπο αλλά και τη διοίκηση, αλλά ο κανόνας ήταν αυτός.

Ειδικά η Κρήτη, από τότε που πέρασε στα χέρια των Τούρκων, απέκτησε έναν μεγάλο αριθμό μουσουλμάνων, που στη συντριπτική τους πλειονότητα ήταν ντόπιοι Κρητικοί οι οποίοι εξισλαμίστηκαν, και που κάποια στιγμή έφτασαν να αποτελούν ίσως και το 40% του πληθυσμού του νησιού. Επιπλέον, τουλάχιστον κατά την αρχή της Τουρκοκρατίας, οι περισσότεροι από αυτούς ήταν υποχρεωτικά ενταγμένοι σε γενιτσαρικά τάγματα, σαν σε είδος εφεδρείας, ασκώντας ωστόσο κανονικά ο καθένας το επάγγελμά του. Παράλληλα, έχουμε ένα τουρκικό κράτος που είναι μεν πολύ οργανωμένο ως προς τη γραφειοκρατία ελέγχου των υπηκόων, αλλά με έναν στρατό που βασίζεται περισσότερο στις τοπικές διοικήσεις παρά στην Κων/πολη για τον εξοπλισμό και την τροφοδοσία του. Αυτές, λοιπόν, οι συνθήκες ευνοούν τις εισαγωγές όπλων, αλλά και παράλληλα την εγχώρια κατασκευή τους, για λόγους οικονομίας αλλά και ταυτόχρονα ικανοποίησης της ντόπιας αισθητικής.

Έτσι, οι ντόπιοι οπλοποιοί, οι οποίοι ονομάζονταν «κονταξήδες», δηλαδή κατασκευαστές κοντακιών, δημιουργούν όπλα με συναρμολογήσεις γιατί τα βασικά μέρη του όπλου, δηλαδή η κάννη και ο μηχανισμός, ήταν εισαγόμενα. Συχνά και οι λεπίδες των γιαταγανιών ήταν εισαγόμενες από εξειδικευμένα κέντρα, και μόνο οι λεπίδες των κρητικών μαχαιριών, που είναι μικρότερες και ευκολότερες στην κατασκευή, ήταν πάντα εγχώριες. Υπάρχουν όμως και οι εισαγωγές, όπως βλέπουμε στη στατιστική του τελωνείου Χανίων κατά το 1835 (επί Αιγυπτιοκρατίας.) Τη χρονιά εκείνη εισήχθησαν «όπλα, μπιστόλες, κομμάτια 923 και γιαταγάνια, κομμάτια 111, εκ Σύρου».

Στη Συλλογή Κρασάκη βλέπουμε και 3 κρητικής κατασκευής αγχέμαχα όπλα. Το **κρητικό ασημένιο μαχαίρι** [αρ. κατ. 140] αποτελεί το τυπικό «επίσημο» πολεμικό μαχαίρι της Κρήτης του 19ου και των αρχών του 20ου αιώνα. Το κρητικό μαχαίρι ήταν ένα από τα πιο αγαπημένα αντικείμενα των παλαιών Κρητικών. Στη συνηθισμένη απλή μορφή του, με δερμάτινη θήκη, ήταν εργαλείο απαραίτητο στην καθημερινότητα, μέσο υπεράσπισης της ζωής και της τιμής, και ειδικά στην περίπτωση που ήταν «ασημωτό», όπως αυτό, ήταν ένα στολίδι που τόνιζε αλλά και συμβόλιζε την κρητική λεβεντιά. Οι Κρητικοί το παράγγελναν με αυτή τη μορφή και δεν ήθελαν κάποιο άλλο σχήμα που θα μπορούσαν να φτιάξουν οι μαχαιράδες, γιατί ήταν περήφανοι που με το μαχαίρι τους έδειχναν από μακριά ότι είναι Κρητικοί. Το **κρητικό μαχαίρι** [αρ. κατ. 132] αν και με διακοσμημένη θήκη, είναι ένας πιο απλός, αλλά πάντα γερός και αξιόπιστος, τύπος μάχιμου μαχαιριού.

Τι να πρωτοπεί κανείς για το **κρητικό ασημένιο γιαταγάνι** [αρ. κατ. 134], στο οποίο ο καλεμιστής της θήκης κατάφερε να οδηγήσει την τέχνη του «geroussé» στο αποκορύφωμά της! Τα σχέδια είναι φτιαγμένα με τέτοια πλαστικότητα και τεχνική αρτιότητα που νομίζεις ότι είναι τρισδιάστατα. Αρκετά γιαταγάνια κρητικής κατασκευής τέτοιου υψηλού τεχνικού επιπέδου και αισθητικής εμφανίζονται στα τέλη του 18ου και στις αρχές του 19ου αιώνα και αποτελούν ξεχωριστή σχολή ζηλευτής τέχνης. Σημερινοί τεχνίτες - σκαλιστές κρητικών θηκαριών με τους οποίους έχω συζητήσει απορούν με το τόσο υψηλό, άφθαστο σήμερα αποτέλεσμα, και εικάζουν ότι οι τότε Κρήτες τεχνί-

Ασημένιο Κρητικό Γιαταγάνι
(λεπτομέρεια) [αρ. κατ. 141]

Σπανιότατο, υπέροχο ασημένιο γιαταγάνι της Κρήτης. Η λαβή από ορείχαλκο με πλούσιο διάκοσμο, το θηκάρι από μασίφ ασήμι με κάστρα, πολιτείες, τρόπαια, πλοία, μυθικά όντα και άνθη. Με χρυσές καλλιγραφίες χαραγμένες και στις δύο όψεις της λάμας του. Στη μία όψη: من اين احببناى دلد [كردگسترس دلد اقاچ ۱۲۱۱] (bıçakeldegerekdildeyasübhânsene 1211) που στα ελληνικά μεταφράζεται: Στο χέρι κάποιου θα πρέπει να 'ναι το μαχαίρι, στη γλώσσα του Ω, 'Υψιστε! Έτος 1211 (χριστιανική ημερομηνία: 1796). Στην άλλη όψη της λάμας χαραγμένη η φράση: mashallah - «Το Θέλημα του Θεού».

τες χρησιμοποιούσαν κάποια ιδιαίτερη τεχνική, χαμένη σήμερα. Οι πελάτες βέβαια για ένα τέτοιο γιαταγάνι εκείνη την εποχή, πριν το 1821, ήταν σχεδόν πάντα μουσουλμάνοι, όπως φανερώνει και η ισλαμική επιγραφή στη λεπίδα.

Όταν ξεσπάει η επανάσταση οι χριστιανοί είναι άοπλοι, εκτός από τους κατοίκους των Σφακιών (οι οποίοι είχαν πλοία κι έκαναν εμπόριο από τα λιμάνια τους), των άλλων ριζιτικών χωριών, και μερικούς τοπικούς Χαϊνηδες (τους Κρητικούς δηλαδή «κλέφτες»). Οι πρώτες μάχες γίνονται με λίγα πυροβόλα και με πολλά αυτοσχέδια ξύλινα όπλα (χουρχούδες και σπαθοράβδια), ακόμα και με σφεντόνες. Όμως, γρήγορα οι χριστιανοί εξοπλίζονται κανονικά και μάλιστα με λαμπρά τούρκικα λάφυρα, που στους φτωχούς επαναστάτες προκαλούν μεγάλη εντύπωση και θαυμασμό.

Ο πολεμιστής λοιπόν της εποχής του 1821, αλλά και του 1866, κουβαλούσε μαζί του, εφόσον είχε τη δυνατότητα να τα αγοράσει, ή να τα έχει κερδίσει σαν λάφυρα, μια σειρά από όπλα που αποτελούσαν την αρματωσιά του. Αυτή, όταν ήταν πλήρης, αποτελούνταν από το τουφέκι του, δυο πιστόλες και ένα σπαθί, ή τύπου πάλας ή συνηθέστερα από ένα γιαταγάνι, καθώς και από ένα μαχαίρι. Για να μπορούν να συγκρατηθούν πάνω του, εκτός από το τουφέκι όλα τα άλλα ήταν περασμένα σε μια φαρδιά δερμάτινη πολύπτυχη ζώνη, το σελάχι, που φοριόταν πάνω από την υφασμάτινη ζώνη της φορεσιάς του. Σε αυτή τη ζώνη ήταν προσαρμοσμένες και οι φυσιγιοθήκες, καθώς και άλλες θήκες για τις τσακμακόπετρες και τη λίπανση του όπλου.

Και ενώ καλά «ασημωτά» όπλα, όπως οι ασημένιες πιστόλες και τα ασημένια γιαταγάνια της συλλογής Κρασάκη, έδιναν περηφάνια, αρχοντιά και αυτοπεποίθηση στον κάτοχο, παράλληλα ήταν και αιτία μεγάλου κινδύνου. Σε μια εποχή που τα όπλα αυτά ήταν πανάκριβα αλλά και ζηλευτά από όλους, όλοι οι εχθροί διάλεγαν στις μάχες σώμα με σώμα να επιτεθούν στον αντίπαλο με τα λαμπρά όπλα ελπίζοντας να τον νικήσουν και να γίνουν δικά τους. Η αξία, για παράδειγμα, ενός ασημένιου καριοφιλιού μπορεί να ήταν αντίστοιχη με τη μισθοδοσία 6-10 χρόνων ενός καλοπληρωμένου πολεμιστή.

Ο επαναστάτης Πέτρος Μέγγος αναφέρει ένα περιστατικό στη μάχη του Πέτα στην οποία συμμετείχε το 1822, σχετικά με έναν Τούρκο αξιωματικό με λαμπρή στολή και όπλα που όταν σκοτώθηκε έγινε γύρω από το πτώμα του μια λυσσαλέα μάχη στην οποία σκοτώθηκαν 19 Τούρκοι ιππείς στην προσπάθεια τους να μην αφήσουν τους Έλληνες να πάρουν τα λάφυρα.

Σε κάθε περιοχή δεν κυκλοφορούν βέβαια μόνο τα τοπικής κατασκευής όπλα, αλλά μια τεράστια ποικιλία, λόγω του εμπορίου και του λαθρεμπορίου, των διαφορετικών στρατιωτικών τμημάτων και των λαφύρων. Γι' αυτό δεν μπορούμε να αποκλείσουμε την πιθανότητα να έφτασε και στα μέρη μας μαχαίρι παρόμοιο με το **ασημένιο μαχαίρι τύπου «τζαμπίγια»** [αρ. κατ. 144] της συλλογής Κρασάκη, και το οποίο είναι κατασκευασμένο τον 19ο αιώνα στη Σαουδική Αραβία. Γιατί στο εθνικό ιστορικό μουσείο Αθηνών έχουμε αραβική μάχαιρα ανάλογης προέλευσης, παρμένη από τη ναυμαχία του Ναυαρίνου.

Από το 1870-80 και μετά οι βελτιώσεις στον οπλισμό είναι ραγδαίες, καθώς εμφανίζονται όπλα με έτοιμο φυσίγγιο στο οποίο η πυρίτιδα, το έναυσμα, και το βλήμα είναι όλα προσαρμοσμένα σε έναν μπρούτζινο κάλυκα και έτσι ο πολεμιστής μπορούσε να ρίξει περισσότερες φορές το λεπτό. Επίσης, εμφανίζονται τα περίστροφα, οπότε δεν υπάρχει ανάγκη για δύο πιστόλες και μειώνεται η χρήση του σπαθιού, αφού με το να υπάρχει μεγαλύτερη πυκνότητα βολής μειώνονται οι πιθανότητες για μάχη σώμα με σώμα.

Έχει πλέον όμως αναπτυχθεί και η βιομηχανία, οπότε και τα όπλα γίνονται μαζικής παραγωγής, χάνουν τις τοπικές κατασκευαστικές και αισθητικές τους ιδιαιτερότητες, και δεν έχουν τα στολίδια που έβαζε πάνω ο κάθε μάστορας. Την ίδια διαδικασία ακολουθούν και οι τοπικές φορεσιές, οι οποίες παύουν σταδιακά να φοριούνται και επικρατεί το ομοιόμορφο ντύσιμο της μοντέρνας εποχής. Δεν βλέπουμε πια σπάνια αντικείμενα διακοσμημένα με την αισθητική που έχουν τα προγενέστερα, όπως αυτά της συλλογής Κρασάκη.

131.

Ζεύγος από ασημένιες πιστόλες

Πρώτο μισό του 19ου αιώνα,
Αλβανία, Σκόδρα
Μήκος 48,4 εκ.

Αριστουργηματικό έργο
αργυροχρυσοχόας. Οι πιστόλες,
από ξύλο καρυδιάς, με μηχανισμό
πυρόλιθου, είναι καλυμμένες με
ασημένια ένθετα, διακοσμημένα
με συρματερή τεχνική (filigree),
σαβάτι (niello) και φέρουν 3 κοράλλια
σε μορφή μισής μπίλιας καρφωμένα
στην πάνω πλευρά της λαβής.
Η κάννη και ο μηχανισμός τους
είναι δυτικής κατασκευής.

132.

Πιστόλα

Πρώτο μισό του 19ου αιώνα
Μαυροβούνιο, Boka Kotorska
Μήκος 49,5 εκ.

Πιστόλα τύπου «Ledenica» ή αλλιώς «Celina» από ανάγλυφο ασήμι ή επάργυρο μπρούτζο που φέρει τον διαδεδομένο στα Βαλκάνια χαρακτηριστικό πυροδοτικό μηχανισμό τύπου miquelet. Μασίφ μπρούτζινος προφυλακτήρας, ανάγλυφος μπρούτζινος διάκοσμος της λαβής και εξαιρετική επεξεργασία της κάννης.

133.

**Πιστόλα «Αρβανίτικη»
τύπου «ποντικοουρά»**

Πρώτο μισό του 19ου αιώνα
Αλβανία, Ελμπασάν (Νεόκαστρο)
Μήκος 48 εκ.

Πιστόλα με ξύλινο κοντάκι, καλυμμένο εξ ολοκλήρου από εγχάρακτα φύλλα μπρούτζου, και χαρακτηριστικό, μυτερό τελείωμα στο οποίο οφείλει το παρατσούκλι της ως «ποντικοουρά». Φέρει μηχανισμό τύπου miquelet και βέργα όπλισης κάτω από την κάννη, σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

«Και τ’ άρματά ντου πήρανε, τσι δυο καλαίς μπιστόλαις,
’ς το Κάστρο και ’ς το Ρέθεμνος δεν ήσαν έτσα βιόλαις.
Και τον Καψάλη φτάζανε κ’εκείνο βαρυσμένο, 125
’ς ένα σπιτάκι ξεκοφτό ’ς τον πόρ’ αποθαμένο.
Και το τουφέκιν του κοντά, κ’ είχεν το ορθό στεμένο,
με μπιλεζίκι’ ασημωτά, μαλαμοκαπνισμένο.
Ένας Λακκιώτης έφταξε κι αρπά το σα γεράκι,
Και τ’ όνομάν του λέγανε Γεώργη Καλογεράκη. 130
Κ’εφόριε κ’ εις την μέσην του μπιστόλαις ασημένιαις
Κ’ εκείτεντονε μπούμπουρα και τσ’ είχε πετρωμέναις.
Κ’ είχε κουτάλαις ανοιχταίς κ’ είχε κι ορά ’ς τη ράχι,
’ς την Κρήτη δεν ευρέθηκε άντρας για να του μοιάση.
Και το Σερίφη φτάνουνε κ’ εκείνο λαβωμένο 135
και πιάνουν τονε ζωντανό τον τέθοιον αντρειωμένο.
Μα τ’ άρματάν του του ’χανε οι ορτάκιδες παρμένα,
γιατ’ ήσαν ολασήμωτα μαλαμοσκεπασμένα.
Κατο-Σκουλής τον έφταξε τα φυσεκλίκια παίρνει,
γιατ’ ήτον η μπαλάσκαν του μαλαμοκεντημένη».

(Από τη ρίμα της μάχης του Θερίσσου).

134.
Κρητικό μαχαίρι (Bicak)
1870 (χριστιανική χρονολογία),
Κρήτη
Μήκος 48,5 εκ.
Δίκοπη λάμα με χαραγμένο φυτικό
διάκοσμο, λαβή από σκούρο κέρατο
και ξύλινο θηκάρι επενδυμένο με
δέρμα που φέρει ασημένιο διάκοσμο.

135.

Καριοφίλι

Μέσα 19ου αιώνα, (πιθανόν) Ελλάδα
Μήκος 128,5 εκ

Μακρύκαννο καριοφίλι, πιθανότατα ελληνικό, με ξύλινο κοντάκι, σιδερένια και μπρούτζινα διακοσμητικά τμήματα και εγχάρακτο διάκοσμο που φέρει δυσανάγνωστη υπογραφή. Η κάννη με το χαρακτηριστικό πίσω σκόπευτρο και ο μηχανισμός του, τύπου miquelet, προέρχονται από παλαιότερο οθωμανικό τουφέκι τύπου «σισανέ» γι' αυτό και έχει ιδιαίτερο βάρος. Τέτοιου τύπου καριοφίλια συναντώνται και στην Αλβανία με το όνομα «rasak».

136.

Παλάσκα μπρούτζινη

19ος αιώνας, Βαλκάνια
12 × 11,5 εκ.

Ζεύγος από παλάσκες ή μπαλάσκες, κατασκευασμένες από χυτό μπρούτζο, πιθανόν στη Βόρεια Ελλάδα. Στο κέντρο τους φέρουν γυναικεία μορφή περιστοιχισμένη από φυτικό και ζωικό διάκοσμο.

137.

Παλάσκα μπρούτζινη

Πιθανόν των αρχών του 19ου αιώνα
12 × 10,5 εκ.

Περίτεχνη σκαλιστή μπρούτζινη παλάσκα με ανθρωπόμορφο διάκοσμο

138.

Παλάσκα μπρούτζινη
 Αρχές 19ου αιώνα,
 (πιθανόν) Ήπειρος
 9,5 x 9 εκ.

Παλάσκα κατασκευασμένη από χυτό
 μπρούτζο που φέρει στο κέντρο
 της ζεύγος αντικριστών λεόντων
 περιστοιχισμένων από φυτικό αλλά
 και ζωικό διάκοσμο.

139.

Παλάσκα μπρούτζινη
 19ος αιώνας, Βαλκάνια
 10 x 11 εκ.

Παλάσκα από χυτό μπρούτζο
 με πλούσιο φυτικό διάκοσμο.
 Είχε τη χρήση θήκης όπου
 τοποθετούνταν τα έτοιμα «φυσέκια»
 για την γόμωση της πιστόλας
 και του καριοφιλιού.

140.

Κρητικό μαχαίρι (Bicak)
1905 (χριστιανική
χρονολογία), Κρήτη
Μήκος 37 εκ.

Ασημένιο θηκάρι με πλούσιο,
περίτεχνο διάκοσμο και λαβή
από ελεφαντόδοντο.

141.

Ασημένιο Κρητικό Γιαταγάνι

1796 (χριστιανική
χρονολογία), Κρήτη
Μήκος 65 εκ.

Σπανιότατο, υπέροχο ασημένιο γιαταγάνι της Κρήτης. Η λαβή από ορείχαλκο με πλούσιο διάκοσμο, το θηκάρι από μασίφ ασήμι με κάστρα, πολιτείες, τρόπαια, πλοία, μυθικά όντα και άνθη.

Με χρυσές καλλιγραφίες χαραγμένες και στις δύο όψεις της λάμας του.

Στη μία όψη:

من سناحب ساي دلد [كرگ سكر س دل ا ق] ۱۲۱۱

(biçak eldegerek dildeyasüb hân sene 1211)

που στα ελληνικά μεταφράζεται:

Στο χέρι κάποιου θα πρέπει να 'ναι το μαχαίρι, στη γλώσσα του Ω, 'Υψιστε!

Έτος 1211 (χριστιανική ημερομηνία: 1796).

Στην άλλη όψη της λάμας χαραγμένη η φράση: mashallah - «Το Θέλημα του Θεού».

142.

Η Σπάθα του Πασά

π. 1800, Βιρμανία ή Ταϊλάνδη
Μήκος 96 εκ.

Πρόκειται για σπαθί τύπου Dha που κατασκευάστηκε στη Νοτιοανατολική Ασία και που σύμφωνα με προφορική αναφορά δωρίστηκε σε Τούρκο αξιωματούχο. Η λαβή είναι από ελεφαντόδοντο και ασημένιο σκαλιστό διάκοσμο, και η θήκη του από ξύλο επενδυμένο με βελούδο και ασημένια σκαλιστά τμήματα.

143.

Ασημένιο ναυτικό Γιαταγάνι

1786 (χριστιανική χρονολογία)

Μήκος 69 εκ.

Σπάνιο ασημένιο γιαταγάνι με εγχάρκτη καλλιγραφία στη λάμα, χρονολογημένο «1201», δηλ. 1786. Η λαβή από ασήμι μασίφ με τεχνική «νιέλλο» (σαβάτι) και πλούσιο φυτικό διάκοσμο. Ξύλινο θηκάρι επενδυμένο με δέρμα που φέρει πλούσιο ασημένιο διάκοσμο.

144.

Ασημένιο μαχαίρι «τζαμπίγια»
19ος αιώνας, Σαουδική Αραβία
54 x 7 εκ.

Μαχαίρι τύπου «Dharia Jambiya» (Τζαμπίγια) με λαβή και θήκη που είναι καλυμμένες από εγχάρακτα ασημένια διακοσμητικά τμήματα και δέρμα. Συνοδεύεται από τη δερμάτινη ζώνη με την οποία φοριέται. Ο συγκεκριμένος τύπος «τζαμπίγια» διαφέρει ως προς τη μορφολογία, τη διακόσμηση, αλλά και το μέγεθος. Συναντάται από τη Σαουδική Αραβία έως την Υεμένη.

145.

Χάλκινη Μπαρουτοθήκη

Αρχές 20ού αιώνα

19,7 × 15 εκ.

Χάλκινη μπαρουτοθήκη με κυκλικό γεωμετρικό διάκοσμο περιμετρικά, στο κέντρο της μπροστινής όψης ένας μεγάλος σταυρός που περιβάλλεται από τέσσερις μικρότερους σταυρούς οι οποίοι ξεπροβάλλουν μέσα από ένα τετράφυλλο τριφύλλι.

Στο πίσω μέρος ένας κεντραρισμένος μικρός σταυρός. Δεξιά και αριστερά του δοχείου κινούμενοι χαλκάδες όπου δένεται το λουρί που τη συγκρατεί.

146.

Χάλκινη Μπαρουτοθήκη

Αρχές 20ού αιώνα

17,5 × 11.5 εκ.

Κυλινδρική μπαρουτοθήκη από μπρούτζο, διακοσμημένη με ασημένια ένθετα σε σχήμα σταυρού αλλά και ασημένια κέρματα. Στο κέντρο φέρει ασημένιο κέρμα 10 ντίρχαμ του Μαρόκου του 1329 ~1911. Δεξιά και αριστερά του δοχείου κινούμενοι χαλκάδες όπου δένεται το λουρί που τη συγκρατεί.

147.

**Δερμάτινη πιστολοθήκη
για δύο πιστόλες**

Αρχές 19ου αιώνα,
(πιθανόν) Καύκασος

Εξαιρετικό σελάχι κατασκευασμένο
από δέρμα κεντημένο με ασημένια
κλωστή, που σχηματίζει φυτικά
σχέδια, είδος εργασίας που
συνηθίζεται στον Καύκασο.
Απαραίτητο εξάρτημα του οπλισμού
των Ελλήνων αγωνιστών.

